

ללמד המקום

Parasha Vayera וַיֵּרָא Hij verscheen.
Bereshiet (Genesis) 18:1-22:24

Verschillende soorten van liefde

In de Parasha van deze week Vayera , verschijnt het woord “liefde” voor het eerst in de Torah. Er is een algemene regel dat wanneer een bepaalde term of woord voor het eerst een keer in de Torah voorkomt, de context waarin deze voorkomt ons de ware betekenis van die term of het woord kan leren. Niets is natuurlijk toeval, dus als een woord voor het eerst op een bepaalde plaats verschijnt, is dit de plek waar je moet kijken om de betekenis ervan te begrijpen. Het is specifiek wanneer HaShem Abraham op de proef stelt dat de Torah ons vertelt dat Abraham van zijn zoon Itzak hield Bereshiet (Genesis) 22:2. Wij kunnen hier veel van leren.

Er zijn hebben drie algemene soorten liefde die we niet echt meer hoeven te bespreken: liefde voor jezelf, liefde voor een ander, en de hoogste vorm van liefde, voor HaShem. Deze komen respectievelijk overeen met de drie algemene categorieën van mitswot en de Joodse wet: bein adam l'atzmo (tussen een persoon en hemzelf), bein adam l'chavero (tussen een persoon en zijn medemens) en bein adam l'Makom (tussen een persoon en HaShem). Op dezelfde manier besteedden de oude Griekse filosofen veel tijd aan het nadenken over liefde en spraken ze over drie hoofdvormen van liefde: de ‘gepassioneerde’, zelfminnende eros, de liefde voor een ander genaamd philios , en de goddelijke liefde van agape.

Bij nadere beschouwing kunnen de drie algemene categorieën van liefde verder worden afgebakend in zeven specifiekere typen. Op Kabbalistisch niveau lopen de drie algemene categorieën parallel met de drie ‘polen’ van de Sefirot: Chessed aan de rechterkant, Gevoerah aan de linkerkant en Tiferet in het midden. Zoals bekend is, kunnen deze drie worden uitgebreid tot zeven, waarbij onder Chessed Netzach zit , onder Gevoerah Hod , en onder Tiferet Yesod . Onder hen ligt Malkhut. Deze zeven lagere Sefirot worden allemaal geassocieerd met het hart, en dat zijn dan ook de belangrijkste emotionele eigenschappen waar elke persoon aan moet werken en zonodig ook deze moet corrigeren (terwijl de top drie Sefirot, de mochin, zijn geassocieerd met de hersenen en mentale vermogens). Als zodanig lopen de zeven lagere Sefirot van het hart parallel met de verschillende soorten liefde. De oude Griekse filosofen spraken over een soortgelijke wijze over een verdere afbouw van liefde in zeven varianten.

Chessed (“liefdevolle vriendelijkheid”) vertegenwoordigt grenzeloze liefde, positieve energie en eindeloze vriendelijkheid, inclusief vriendelijkheid en de liefde voor vreemden. Dit lijkt op het Griekse philios , dat ‘deugdzame’ liefde en liefde voor anderen in de samenleving betekent, en loyaliteit aan vrienden omvat. (Soms hadden de Grieken een specifiek subwoord voor gastvrijheid en liefde voor vreemden: xenia). Het tegenovergestelde van Chessed is Gevoerah, wat kracht en strengheid, zelfbeheersing en oordeel betekent (*Din*). Terwijl Chessed geassocieerd wordt met levengevend water, is Gevoerah het brandende vuur. Gevoerah is de hartstochtelijke vlam van eros. Gevoerah is een interne kwaliteit en is sterk verbonden met zowel zelf liefde als zelfreflectie.

Onze wijzen leren dat Abraham het toonbeeld van Chessed was, terwijl Itzak de belichaming van Gevoerah was. We zien inderdaad dat Abraham zijn uiterste best deed om mensen te bereiken, gastvrij te zijn (*xenia*), voor anderen te zorgen en ‘zielen te maken’, terwijl Itzak zich vooral in zijn eigen wereld bevond, bezig met diepe innerlijke meditatie en reflectie. Met daardoor weinig discipelen afgezien van zijn eigen kinderen. Het is toepasselijk dat de enige keer dat we in de Torah een vermelding zien van “gepassioneerde” liefde (*eros*) is wanneer Itzak bij zijn vrouw is! Bereshiet (Genesis) 26:8.

ללמד המקום

Plato legde uit dat echte eros geen fysieke dierlijke liefde is. In plaats daarvan is iemand gepassioneerd door een ander omdat hij de innerlijke schoonheid van die ander kan zien, de spirituele vlam die in hem/haar brandt. Dit is hoe het oorspronkelijk in Eden was, toen Adam en Chava elkaar zagen en elkaars innerlijke gloed herkenden. Zoals in de Midrasj geleerd wordt (Bereshiet Rabba 20:12) dat Adam en Chava elkaars אור zagen, de 'kleding van licht'. Pas na de consumptie van de vrucht, verloren ze dat vermogen en zagen ze in plaats daarvan de buitenste schil, of עור, zoals vermeld in Bereshiet (Genesis) 3:21. Als u oplettend bent ziet u het verschil met beide woorden, vandaar hun plotselinge gevoel van schaamte. Itzak en Rebekka deden het goed, zoals Adam en Chava vóór de vrucht. Dit is in feite de reden waarom de numerieke som van "Itzak" (יצחק) en "Rebecca" 515 (רבקה) is. Dit is precies gelijk aan de beschrijving van Adam en Chava in de Torah die oorspronkelijk "één vlees" (בשר אחד) werden! Dit soort perfecte eenheid is de heilige manifestatie van eros.

De Griekse filosofen zeiden dat uit eros uiteindelijk pragma voortkomt, 'pragmatische liefde'. In de beginfase van een romantische man-vrouw relatie is er veel passie en vuur. Als de eros alleen op een fysiek oppervlak blijft, zal deze na een tijdje de neiging hebben te verdwijnen. Wat overblijft is pragma, dat meer een gehechtheid aan de ander en een emotionele afhankelijkheid is. Het is een liefde die voortkomt uit wederzijds begrip, een gedeeld verleden en kameraadschap. In het schema van Sefirot is dit grotendeels het rijk van Hod, dat zich onder Gevoerah bevindt.

Het toonbeeld van Hod was Aaron, en hij wordt beschreven als een persoon die op een begripvolle manier van anderen hield en er altijd naar streefde vrede tussen anderen te sluiten. Als twee mensen of een echtpaar in conflict waren, zou Aaron alles doen wat hij kon om ze weer bij elkaar te brengen, zonder partij te kiezen en door te erkennen dat beide partijen op hun eigen manier gelijk hebben. Hij zou ervoor zorgen dat beide partijen hun gedeelde verleden, diepe genegenheid en afhankelijkheid van elkaar in de ander zouden herkennen. Dit is dan ook de Hod-benadering van liefde.

Aan de andere kant is er een soort liefde die de Grieken storge noemden. Dit is een onvoorwaardelijke liefde die men koestert voor familieleden, waarbij de liefde er hoe dan ook is, zelfs als er ook veel pijn aanwezig is. We zien de pijn over het hoofd omdat we een diepe (zo niet genetische) 'bloedband' hebben. Dit is het soort liefde dat je zou kunnen hebben voor broers en zussen, ouders en kinderen idealiter ook voor je partner! Het lijkt dus op Chessed, in de zin dat je volledig positief en gevend blijft, maar een stap verder gaat in die zin dat het een soort band is die onbreekbaar is. Deze 'eeuwige' liefde is precies Netzach, wat letterlijk 'eewigheid' betekent, en daarmee boven de Chessed uitkomt.

Er wordt geleerd dat Netzach het domein is van concurrentie vermogen en de noodzaak om te 'winnen'. Gek genoeg zagen de Grieken storge als een liefde die je ook voor je favoriete sportteam zou kunnen hebben: loyaal blijven aan, ondanks frustrerend lange verliezende reeksen! Veel sportliefhebbers zien elkaar als onderdeel van een bredere 'familie'. In verband hiermee is Netzach ook de plaats van sterk leiderschap, wat gedeeltelijk de reden is waarom Mozes wordt beschreven als de belichaming van Netzach, omdat hij de grootste leider van de Torah is. Een echte leider is in staat de positieve eigenschappen te zien van degenen die hij leidt, en blijft hen leiden ondanks de pijn en het lijden die zijn volgelingen hem overkomen. Zo'n leider zal altijd offers brengen voor zijn geliefde volk. De Grieken onderkenden dit op een tegenovergestelde manier, waarbij storge niet zozeer de liefde is van een leider voor zijn volgelingen, maar van de volgelingen voor hun dierbare leider soms zelfs als die leider een tiran is!

De juiste manier om lief te hebben

De middelste kolom van Tiferet wordt het meest geassocieerd met HaShem en waarheid (en is verbonden met HaShems onuitsprekelijke Naam. De betekenis van Tiferet' is een uniek woord n.l. Glorie. Tiferet is ook de centrale Sefira, de enige die met alle anderen verweven is. Dit is de Griekse goddelijke liefde voor agape. Het is niet alleen liefde voor HaShem en HaShems liefde voor ons, maar ook de diepste vorm van geestelijke liefde die je kunt hebben voor een partner en een kind. Tiferet komt uit het juiste levens evenwicht en leidt inderdaad tot liefde voor het leven zelf. Dit is het soort

ללמד המקום

liefde waar koning David over sprak toen hij poëtisch schreef: Wie is de man, die lust heeft ten leven, die dagen liefheeft, om het goede te zien ? Tehilim (Psalm) SVV) 34:12.

Direct onder Tiferet ligt Yesod, de plaats van voortplanting. Het is wanneer een echtpaar die juiste, evenwichtige, ware liefde voor agape heeft, dat dit in een gezonde en succesvolle voortplanting (en opvoeding van kinderen) zal resulteren. Wanneer het negatief wordt uitgedrukt, kan Yesod seksuele losbandigheid en immoraliteit worden, wat gelijk staat aan het Griekse philautia , ‘eigenliefde’. Het wordt geassocieerd met het ego en de zelf obsessie. De positieve uiting van dit soort liefde is een gezond gevoel van eigenwaarde en zelfcompassie, en het kanaliseren van de seksuele drang naar voortplanting en een goede opvoeding van kinderen.

Ten slotte bevindt zich op de bodem van de Sefirot Malkhut, altijd beschreven als een leeg vat dat alles ontvangt dat van bovenaf stroomt. Het komt overeen met de laatste vorm van liefde, ludus genaamd , die een soort van leuke of speelse liefde is, en weinig toewijding of duurzaamheid vereist. De Romeinen gebruikten in die tijd ludus om te verwijzen naar een openbaar spektakel, zoals een gladiatorenspel of een circus, iets dat eenvoudigweg een amusementswaarde had. Sommigen waarschuwden zelfs dat het gevaarlijk zou kunnen zijn in combinatie met eros, het zou het resultaat hebben wat de Grieken manie zouden noemen.

“gekleurde wiel van liefde” van de Canadese psycholoog John Alan Lee (1973)

In zijn positieve uitdrukking kan ludus mensen echter bij elkaar brengen en die andere, hogere vormen van liefde stimuleren. Een getrouwd stel kan bijvoorbeeld op date gaan voor een diner en een show een vorm van ludus. Met als gevolg dat de andere vormen van liefde tussen hen opnieuw zullen worden aangewakkerd. Een groep vrienden of broers en zussen kan als hechtingsactiviteit gaan spelen of naar een sportwedstrijd kijken. En hoewel ludus , net als Malkhut, op zichzelf ‘leeg’ is, is het feitelijk belangrijk om de andere vormen van liefde in stand te houden. En om als een soort vanvergaarbak te zijn waar die andere liefdes in kunnen stromen.

Samengevat:

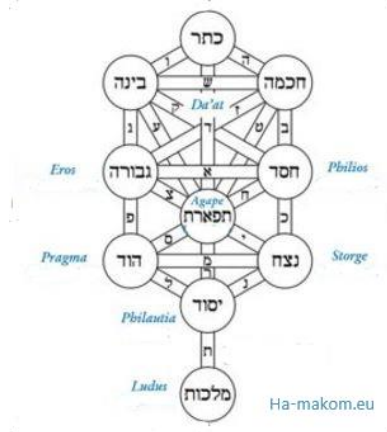
Sefirah	Liefde	Positieve uitdrukking
Chessed	Phlios	Liefde voor vrienden, anderen
Gevoerah	Eros	Gepasioneerde liefde
Tiferet	Agepe	Goddelijke liefde, liefde voor leven
Netzach	Storge	Familiaire liefde, ouderlijke liefde
Hod	Pragma	Pragmatische liefde, gezelschap
Yesod	Philautia	Voortplanting, zelf-liefde
Malkhut	Ludus	Speelse liefde

Het is dan ook zeker de moeite waard om te wijzen op de oude suggestie dat het woord “liefde” zelf afkomstig zou kunnen zijn van het Hebreeuwse le'ehov (לאהב), “liefhebben”! Anderen zeggen dat ‘liefde’ verbonden is met het Hebreeuwse lev (לב), ‘hart’. Wanneer de Torah ons ten slotte vertelt dat

ללמד המקום

Adam en Chava een nauwe band hadden, wordt het woord *yada* (יָדַע) gebruikt, dat Adam zijn vrouw 'kende'. De Kabbalisten stellen dat de zeven lagere Sefirot van het hart werkelijk voortkomen uit de vereniging van Chokhmah en Binah. Via de koppeling tussen deze beiden ontstaat *Da'at*, kennis. Dit kan de diepere betekenis zijn achter het feit dat de man zijn vrouw 'kent', wat een volledige en totale liefde impliceert die put uit alle zeven vormen die we hebben beschreven. Ieder koppel zou ernaar moeten streven om voldoende hoeveelheden van al deze zeven vormen van liefde in hun relatie te hebben. Want dit is de sleutel tot het in stand houden van een gelukkige, gezonde en bloeiende, eeuwige huwelijksverbintenis.

Shabbat Shalom Jaacov

Deze bovenstaande teksten onder de loep genomen dienen gedeeltelijk om de oude Griekse filosofie te samenvoegen met een nog veel oudere joodse mystiek. Het doel ervan is uiteindelijk om de vermogens, emoties en ervaringen van het leven beter te begrijpen. Deze vorm komt zonder enige twijfel overeen met de opvattingen van de meeste van onze wijzen, die op vergelijkbare wijze Joodse en Griekse ideeën samenvoegden in de Midrasj en de Talmud.